

GİRİŞİMCİ-YENİLİKÇİ ÜNİVERSİTE MODELLERİ¹

Entrepreneurial-Innovative University Models

Öğr. Gör. Dr. Deniz KOYUNCUOĞLU

Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, mail: deniz.bas@klu.edu.tr, Kırklareli/Türkiye

ORCID: 0000-0002-4068-8386

Cite As: Koyuncuoğlu, D. (2021). "Girişimci-Yenilikçi Üniversite Modelleri", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(42): 411-425

ÖZET

Üniversitenin tarihsel gelişimini ve öncüllerini anlamadan günümüzdeki üniversiteleri tam olarak anlamak ve üniversite faaliyetleri ile ilgili uygun politikalar geliştirmek ne yazık ki mümkün değildir. Ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik ve toplumsal gelişme büyük oranda girişimcilerin omuzlarında yükselmektedir. Günümüz koşullarında sahip olduğu iş fikrini bir girişime dönüştürmek ve o girişimi yaşatabilmek önemli yetkinlikleri gerektirmektedir. Bu gerekliliklerin kişilik özellikleri, aile, sosyo-ekonomik koşullar gibi kısımları üniversite dışındaki faktörlerce oluşturulurken önemli bir kısmı ise üniversite eğitimi safhasında kazanılabilir.

Bu çalışmada, girişimci-yenilikçi üniversite kavramı kuramsal olarak ele alınarak tartışılmıştır. Üniversitelerin evrimsel olarak geçirdiği dönemler incelenmiş, girişimci-yenilikçi üniversite kavramı ve özellikleri ile güncel olarak literatür çerçevesinde girişimci-yenilikçi üniversite modelleri ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda gelecek çalışmalar için üniversitelere ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimci-Yenilikçi Üniversite, Üniversite Modelleri, Yükseköğretim

ABSTRACT

It is unfortunately not possible to fully understand today's universities and develop appropriate policies regarding university activities without understanding the historical development and predecessors of the university. Economic and social development at the national and international level is largely on the shoulders of entrepreneurs. In today's conditions, transforming the business idea it has into an enterprise and keeping that enterprise alive requires important competencies. While parts of these requirements such as personality traits, family, socio-economic conditions are formed by factors outside of the university, a significant portion of them can be acquired at the university education stage.

In this study, the concept of entrepreneurial-innovative university has been discussed theoretically. The evolutionary periods of universities were examined, the concept of entrepreneur-innovative university and its characteristics and the current entrepreneur-innovative university models were discussed within the framework of the literature. At the end of the study, suggestions were made to universities and researchers for future studies.

Key words: Entrepreneurial-Innovative University, University Models, Higher Education

1. GİRİŞ

Üniversite evrimlerini ve öncüllerini anlamadan günümüzdeki üniversiteleri ve öğrencilere olan etkilerini tam olarak anlamak ve üniversite faaliyetleri ile ilgili uygun politikalar geliştirmek ne yazık ki mümkün değildir.

Toplum tarafından oluşturulan diğer tüm kurumlarda olduğu gibi üniversiteler, toplum ile sürekli etkileşim içerisinde olup zamanla toplum ile birlikte değişime uğrarlar. Üniversiteler, çıkar gruplarının tatminine yönelik sahip olduğu önemli rol ile çağdaş yaşam standardını yükseltmeye başlarken toplumun sorunların çözümünde çeşitli stratejiler ortaya koymaktadırlar (Top ve Öner, 2008: 98). Bir diğer ifadeyle, üniversiteler evrensel bir yapıya sahip olduklarından dünyada tarihsel süreç içerisinde toplumsal ve yapısal değişikliklerden etkilenmiştir.

Girişimci-yenilikçi üniversite kavramı ve özelliklerine geçmeden üniversite anlayışının geçirdiği değişimi üzerinde durulması konunun daha iyi anlaşılması bakımından uygun olacaktır. Daha sonra teknogirişimcilik ve teknoloji transferinde üniversitelerin rolü, girişimci-yenilikçi üniversite modelleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalarda bulunulmuştur.

¹ Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Mahmut TEKİN'in danışmanlığında yürütülmüş olan "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Yetkinliği Üzerinde Etkisi Sürecinde Üniversite Koşullarının Moderatör Rolünün İrdelenmesi" isimli doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

2. ÜNİVERSİTE ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİM

Üniversitelerin geçirdiği değişimi Wissema (2014), üç üniversite tipi olarak ayırt etmektedir; (1) Klasik bilim ve teoloji temelli Felsefeye dayanan eğitim odaklı ortaçağ üniversiteleri, (2) eğitim, öğretim ve araştırma odaklı Humboldt tipi üniversiteler ve (3) eğitim, öğretim ve araştırmanın yanı sıra girişimciliği teşvik eden girişimci ve yenilikçi üniversiteler olarak sınıflandırılmaktadır. Birinci nesil üniversite, ikinci nesil üniversite ve üçüncü nesil üniversite modeli bir diğer sınıflandırma şekli olduğu görülmektedir. Son dönemlerde yeni bir yaklaşım; (4) “Dördüncü Nesil Üniversite” olgusu dile getirilmektedir.

2.1. Birinci Nesil Üniversite: Eğitim Üniversiteleri

Üniversiteler ilk ortaya çıktıkları (MS: 1100-1200) dönemde, Bologna, Paris ve Oxford gibi ilk üniversiteler daha çok din temelli eğitim vermişlerdir. Bu nedenle de kiliselerin sözü geçmiştir. Üniversitelerin amacı; bilgiyi toplamak, muhafaza etmek ve var olan bu bilgiyi aktarmak olmuştur. Bir diğer ifadeyle, üniversitelerin amacı, sadece “eğitim”di. Öğrenci sayılarının az ve seyahat imkânlarının kısıtlı olmasından, tek disipline dayalı, araştırmaya kapalı bu öğrenim tarzı uzun yıllar devam etmiştir (Yüksel, 2018: 32).

2.2. İkinci Nesil Üniversite: Araştırma Üniversitesi

“Humboldt Üniversite Modeli” olarak da anılan “Araştırma Üniversitesi” ekolü yaklaşımı, akademik camiaya evrensel bilim ilkelerinin kazandırılması konusunda önemli bir rol oynamıştır (Coşkun, 2018: 27). Humboldt tipi yükseköğretim sisteminin temel ilkeleri bazı araştırmacılar tarafından şöyle sıralanmaktadır (Sertlek, 1997: 246; Bozkurt vd., 1998: 247): (1) Üniversite, eğitim ve öğretimin, araştırma faaliyetleriyle birlikte ve bir bütünlük içinde yürütülen bir kurumdur. (2) Üniversite, teknik ve mesleki yüksekokullarından farklı olarak temel işlevi, bir meslek gözetmeksizin eğitim-öğretim ve araştırma yapmasıdır. (3) Üniversitenin sahibi millettir; devlet, öğretim üyelerini atar, maaşlarını öder ve çalışmalar için gerekli özgürlük ortamını oluşturur. Öğretim elemanları ile öğrenciler, dini veya siyasi hiçbir etki altında kalmaksızın özgürce araştırma ve eğitim faaliyetlerinde bulunabilmelidirler (Arap, 2010: 5). Ne var ki, değişen dünya ve ortaya çıkan yeni gelişmeler, ikinci nesil üniversite anlayışının da yetersiz kalmasına yol açmıştır.

2.3. Üçüncü Nesil Üniversite: Girişimci Üniversiteler

İkinci Kuşak Üniversiteleri değişime iten eğilimler, Amerika’da üçüncü kuşak üniversitelerini ortaya çıkarmasına neden olmuştur. Bu üniversiteler, pek çok paydaşı ve araştırma merkezi olan bir ağ üniversitesi niteliğindedir. Üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetlerinin dışında, bilginin kullanılmasında aktif rol alması ve böylelikle değer üretmesi, yeni modelin dış hatlarını oluşturmaktadır (Saklı & Akdoğan Akbulut, 2017: 20). Söz konusu üniversiteler, üretilen bilginin ticarileştirilmesi, yeni örgüt yapılanması, daha çok nitelikli öğrenci ve akademisyen çekmeye yönelik pazarlama uygulamaları ve yeni finansman modellerini denemektedirler (Wissema, 2014: 28-29). Bir bilişim vadisinde ya da üniversite bünyesinde teknoparkların oluşturulması ve buralarda teknogirişimciler ve özel işletmelerin teknik temelli bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesinin desteklenmesi yeni üniversitenin ayırt edici özellikleridir.

2.4. Dördüncü Nesil Üniversite: Tematik Üniversite

Son dönemlerde literatürde “Dördüncü Nesil Üniversite” olgusundan bahsedilmektedir. Pawlowski (2009), “The ‘Fourth Generation University’ as a Creator of the Local and Regional Development” adlı çalışmada tespitlerini dile getirmektedir. Dördüncü nesil üniversite olgusu henüz tam olarak gelişmemiş olsa da, Pawloski (2009) çalışmada, üniversitelerin daha kayda değer “stratejik yaklaşımlar” ve “çevreyi proaktif biçimde şekillendirmeleri” konusunda farklılaşacaklarını belirtmektedir.

3. GİRİŞİMCİ-YENİLİKÇİ ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE MODELLERİ

Çalışmanın bu kısmında, girişimci-yenilikçi üniversite kavramı ve özellikleri ile güncel olarak literatür çerçevesinde girişimci-yenilikçi üniversite modelleri ele alınmıştır.

3.1. Girişimci-Yenilikçi Üniversite Kavramı

Girişimci-yenilikçi üniversite kavramının ilk olarak Burton R. Clark (1995) tarafından ortaya atıldığı iddia edilmektedir (Çetin, 2007: 232). Bu iddianın temelinde, Clark'ın bu alandaki öncü çalışmaları yatmaktadır. Önceleri “yenilikçi üniversiteler” terimi kullanmayı tercih eden Clark, daha sonra bunun nedenini açıklamıştır. Clark, akademisyenlerin “girişimci” terimi ile “daha fazla kâr elde etmek için uğraşan agresif bireysel girişimcileri” bağdaştırdığı nedeniyle bu kullanımdan kaçındığını ifade etmiştir. Her iki kelimenin de büyük ölçüde birbirini karşıladığını söyleyen Clark, girişimci üniversiteleri, içinde yaşadıkları dönem içerisinde öncü konumunda olan üniversitelerin yapısal dönüşüm gerçekleştirmeleri gerektiğinden bahsetmektedir (Clark, 1998: 4).

Girişimci-yenilikçi üniversite olgusu, Etzkowitz (1983) tarafından “yeni fon kaynakları bulabilmek amacıyla sözleşmeli araştırmalar yapan ve özel şirketlerle ticari ilişkilere girebilen üniversite” olarak teorik zemine otururken; Chrisman vd. (1995) tarafından “akademisyenler, öğrenciler ve uzmanlarla birlikte yeni şirketler kuran ya da kurulmasına öncülük eden üniversite”; Dill (2003) tarafından “teknoloji transferi, ticari girişimlerde bulunabilmek için üniversite bünyesinde yapılan araştırmaların ticarileşmesini sağlamaya yönelik tüm yasal etkinlikleri gerçekleştiren üniversite”; Subotzky (1999) tarafından “yeni dış kaynak yaratma amacıyla paydaşlarına sorumluluk yükleyen, liderlik, planlama kurumsal yönetim gibi yönetsel araçları kullanan endüstri ve iş dünyasının yakın işbirliğinde bulunan üniversiteler”, Clark (1998) tarafından “iş dünyasının nasıl daha yenilikçi ve yaratıcı niteliğe bürünmesini sağlayacak yollar hakkında araştırmalarda bulunan üniversiteler”; Jacob vd. (2003) tarafından “hem ticarileşme, hem de metalaşma esasına dayanan üniversite” olarak tanımlamalarda bulunulmuştur.

Günümüzde “Girişimci Üniversite” anlayışı bazı kesimler tarafından değişik açılardan itici geldiğinden eleştirilmektedir. Bu nedenle, “Girişimci Üniversite”, kârlılık peşinde koşan özel üniversitelerle özdeşleştiğini savunanların daha rahat edebileceği ve daha yumuşak kavramlar kullanılmaya başlanmıştır. “Yenilikçi Üniversite” bu kavramlardan bir tanesidir. Buna, “Yaratıcı Üniversite”, “Hizmet Üniversitesi”, “Öğrenen Üniversite” ve “Proaktif Üniversite” kavramları eklenebilir. Hangi kavram veya isimlendirme kullanılırsa kullanılsın, günümüz üniversiteleri için uygulamada geçerli olabilecek bir model “Girişimci Üniversite” ya da diğer adıyla “Girişimci-Yenilikçi Üniversite” önem kazanmaktadır (Odabaşı, 2007: 121).

3.2. Etzkowitz'in Girişimci Üniversite Modeli

Humboldt'un araştırma üniversiteleri modelini takip eden ve aynı dönemde ortaya konulan Wissema'nın üçüncü nesil üniversiteleri modelin yanı sıra, literatürde üzerinde durulan diğer önemli üniversite modeli ise, kendine has kültürel ve tarihsel özelliklere sahip “Etzkowitz'in Girişimci Üniversite Modeli”dir. Kuruluşunun ardından ABD, ülkenin hayvancılık ve tarım sorununu çözmek ve kendine yetebilmek amacı ile 1862 tarihinde “Morill Act” adlı yasayı yürürlüğe koymuştur. Bu yasayla, arazisi devlet tarafından verilen (land-granted) üniversiteler, büyük tarım alanlarına kurularak tarımda verimliliği yakalanması amaçlanmıştır. Bugün dünyanın en önde gelen üniversiteleri olarak bilinen MIT ve Cornell Üniversiteleri bu yasanın çıkması akabinde kurulmuşlardır. Bu üniversiteler İkinci Dünya Savaşı esnasında ABD'ye sığınan birçok Yahudi kökenli Alman bilim insanına aynı zamanda ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Bu durumu Coşkun (2018: 29), “*Humboldt ekolünün Amerika'ya taşınması hız kazanmış ve yeni bir ekolün doğuşunun ilk adımları*” olarak değerlendirmektedir. Bu yıllarda en önemli adımlarından diğer bir tanesi 1980 yılında çıkarılan “Bayh-Dole Act” yasasıdır (Brwon ve Kant, 2008: 126; The Bayh-Dole, 2019). Bu yasayla birlikte öğretim görevlilerine ve araştırmacılara yaptıkları araştırmalarının sonucunda lisans ve patent alma hakkı tanınmış ve bu çalışmalar teşvik edilmiştir (Coşkun, 2018: 29). Amerikan üniversite sisteminde bir araştırma ve patent patlaması yaşanmış, bu nedenle yasal

düzenlemeler ABD'deki üniversitelerde kısa sürede ikiye hatta üçe katlamıştır (Powers, 2004: 2). Bu sırada bugün teknoloji, kültür, sinema ve moda gibi pek çok alanda dünyada bir ekol haline gelen "Silikon Vadisi" ortaya çıkmıştır. Bu yıllarda MIT ve Stanford üniversitelerinde araştırmacı olan Henry Etzkowitz, "üçlü sarmal" ve "girişimci üniversite" kavramlarını literatürde ilk kez kullanmıştır. Böylece "üniversite-kamu-sanayi işbirliği" yaklaşımı üniversitenin eğitim ve araştırma misyonunun yanı sıra "araştırmayı ticarileştirme" misyonunun ilave edilmesiyle ana hatlarına kavuşmuştur (Coşkun, 2018: 29).

"Girişimci Üniversite" kavramı ilk olarak 1998'de Henry Etzkowitz, bölgesel ekonomik kalkınmada üniversitelerin etkin rolü ile ilgili çalışmasında MIT, Standford ve diğer üniversiteleri örnek gösterirken kullanmıştır. Literatürde girişimci üniversite ile ilgili tanımları bulunan araştırmacılar; Etzkowitz (1998, 2003), Chrisman vd. (1995), Dill (1995), Clark (1998), Subotzky (1999), Jacob vd. (2003), Tuunainen (2005), Benneworth (2007), Guerro-Cano vd., (2006).

Etzkowitz (2002: 2), bu olgunun her üniversitenin genetiğinde aslında var olduğu görüşünde olup ancak bölgesel kalkınma ve toplum için katma değer sağlama konusunda kritik rol oynayan girişimci üniversiteye dönüşümünün tahmin edildiği gibi kolay olmayacağını da ifade etmektedir. Girişimci Üniversite kavramı söz konusu olduğunda konunun temelini oluşturan Üçlü Helezon (Triple Helix) yaklaşımı gündeme gelmektedir. İlk kez Etzkowitz tarafından ileri sürülen ve zamanla meslektaşlarıyla içeriği geliştirilmiş olan bu yaklaşımın merkezinde, yeni bir üniversite modeli olarak öngörülen Üniversite-Sanayi-Devlet işbirliği olgusu bulunmaktadır.

Değişen dünyada her alanda olduğu gibi üniversite paradigması da değişime uğramıştır. Araştırmacılar genelde aynı olguları incelemelerine rağmen, gelecekte üniversiteler nasıl şekilleneceğine ilişkin farklı yaklaşımlar üzerinde durmaktalar. Bunlardan belki de en yaygın ve önemli olanı "Etzkowitz'in Girişimci Üniversite Modeli"dir.

Etzkowitz (2013)'e göre girişimci üniversite, teknoloji transferini, şirket kurmayı ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmayı bir akademik misyon olarak gören üniversitelerdir. Misyon olarak benimsenen bu işlevleri girişimci üniversite, eğitim ve araştırma görevleri ile bütünleştirir ve bu gelişimi üç aşamada ele almaktadır. Birinci aşamada üniversiteler, stratejik bir yaklaşımla örgütsel yapılanmaları ve kendi geleceklerini belirleme konusunda harekete geçebilme yeteneğine kavuşmaları söz konusudur. Üniversiteler, hangi alanlarında uzmanlaşacağını, önceliklerinin neler olacağını ve gelir kaynaklarını belirleme imkânını oluşturmaya ve kullanmaya çalışır. Etzkowitz'e göre üniversiteler doğru tercihlerde bulunabilmesi için de stratejik bilinç ve öngörü sahibi nitelikli akademik kadroya ihtiyaç vardır.

Etzkowitz (1998)'in yaklaşımının ikinci aşamasında, fakültelerinin, akademik kadroların ve öğrencilerin çalışmaları sonucunda ortaya çıkan bilginin ticarileştirilmesi ile ilgilidir. Ticarileştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde üniversiteler aktif rol almaktalar. Bu doğrultuda üniversiteler kendi teknoloji transfer hacimlerini ortaya koyarlar. Teknoloji genel itibarıyla şirketlerle yapılan sözleşmeler çerçevesinde aktarılır. Böylelikle teknoloji geliştirme aktiviteleri fonlanmış olur (Saklı & Akdoğan Akbulut, 2017: 28).

Üçüncü aşamada, üniversitelerin sanayi ve devlet aktörleriyle işbirliklerin kurulmasıyla bölgesel yenilikçilik kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalarda bulunulması ve bunu yaparken proaktif bir rol almaları beklenir. Bölgesel kalkınmada yenilikçiliğinin teşvik edilmesinde girişimci üniversiteler bölgede stratejik bir aktör olarak görülmektedir.

Etzkowitz (1998) çalışmasında Girişimci Üniversite modelini izah ederken dört önermeden bahseder. Bu önermeler şunlardır:

- ✓ *Etkileşim*: Sanayi ve devlet ile etkileşim halindedir. Toplumdan soyutlanmış değildir.
- ✓ *Bağımsızlık*: Göreceli olarak bağımsız bir kurumdur. Başka kurumsal çevrelere bağlı değildir.

- ✓ *Hibritleşme*: Etkileşim ve bağımsızlık ilkeleri arasındaki gerilimin giderilmesi amacıyla melez yapılanmayla her iki hedefin aynı anda gerçekleştirilmesi sağlanır.
- ✓ *Karşılıklık*: Sanayi ve devlet üniversiteler ile olan ilişkilerini yenilerken, üniversiteler, sanayi ve devletteki değişimlere karşılık verebilmesi için kendi yapılanmasını sürekli değiştirir ve şartlara göre uyarlar.

Girişimci üniversite, eğitim ve araştırma işlevlerini birleştirerek üçüncü hedefi doğrultusunda ileri bir aşamaya taşır. Bu yeni aşama, üniversitelerin çeşitli fon kaynakların geliştirilmesi amacıyla, ekonomik ve sosyal alanda da girişimlerde bulunması ve toplum ile yeni bir “toplumsal sözleşme” anlamına gelmektedir (Saklı & Akdoğan Akbulut, 2017: 28-29).

3.3. Wissema'nın Üçüncü Nesil Üniversite Modeli

Wissema (2014) “Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru – geçiş döneminde üniversiteleri yönetmek” adlı eseriyle, ikinci nesil üniversitelerden bir kopuşu görerek, üçüncü nesil üniversitelere doğru bir gidişatı ileri sürmektedir. Yukarıda açıklanan Etzkowitz'in Girişimci Üniversite Modeli ile arasındaki farkı doğru bir şekilde irdeleyebilmek için Üçüncü Nesil Üniversite modelinin model olarak köşe taşlarını görselleştiren Wissema'nın Üçüncü Nesil Üniversite Sekizgeni'in şekli aşağıda sunulmuştur (Şekil 1).

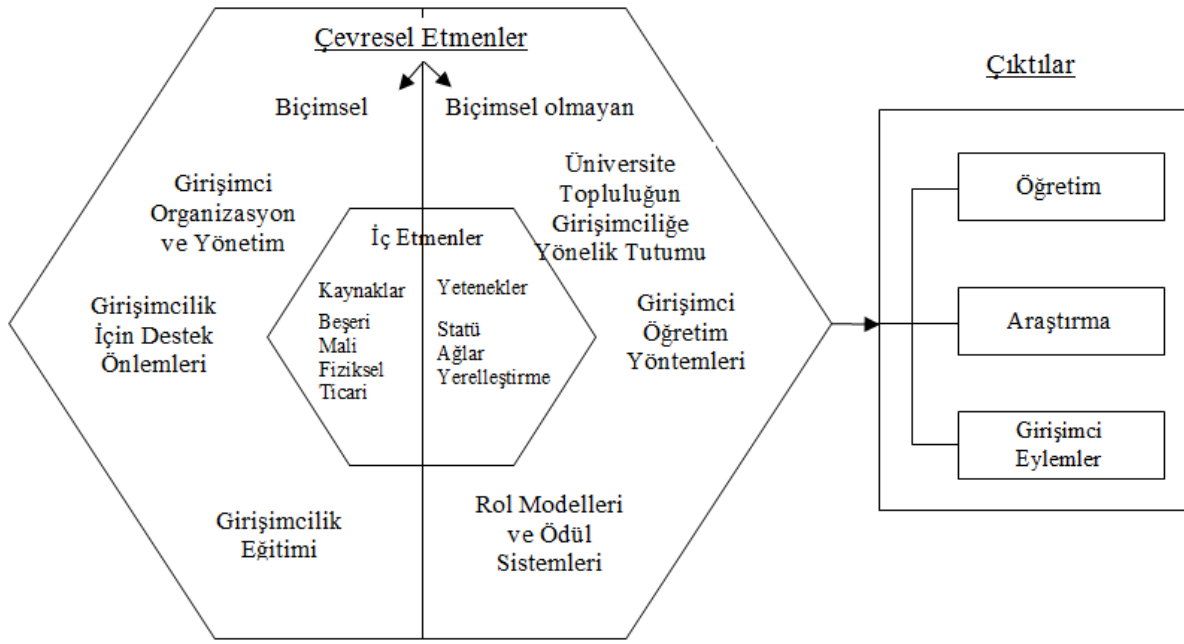
Şekil 1. Wissema'nın Üçüncü Nesil Üniversite Sekizgeni

Kaynak: Wissema, 2014: 58.

Şekil 1 üçüncü nesil üniversite olgusunun özelliklerini ana hatlarıyla özetler nitelikte görselleştirmektedir. Wissema'nın Üçüncü Nesil Üniversite Modeline göre, üniversiteler, temel bilimsel araştırmayı önemseyen, disiplinlerüstü, içinde uluslararası bilgi tekerleği barındıran, uluslararası rekabet odaklı, çift kanallı eğitim sistemini uygulayan, yaratıcılığın teşvik edildiği, kozmopolit bir yapıya sahip olan, bilgi değerinin topluma aktaran ve devlet ile bağlarından kurtulmuş olan yükseköğretim kurumlarıdır.

3.4. Guerrero ve Urbano'nun Girişimci-Yenilikçi Üniversitenin Kavramsal Modeli

Guerrero ve Urbano (2010) girişimci-yenilikçi üniversitenin öğretim, araştırma ve girişimcilik faaliyetlerini etkileyen belirli iç ve dış çevresel etkenler tarafından şekillendiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda girişimci-yenilikçi üniversiteyi, Şekil 2'deki gibi kavramsal bir model ortaya koymuşlardır.

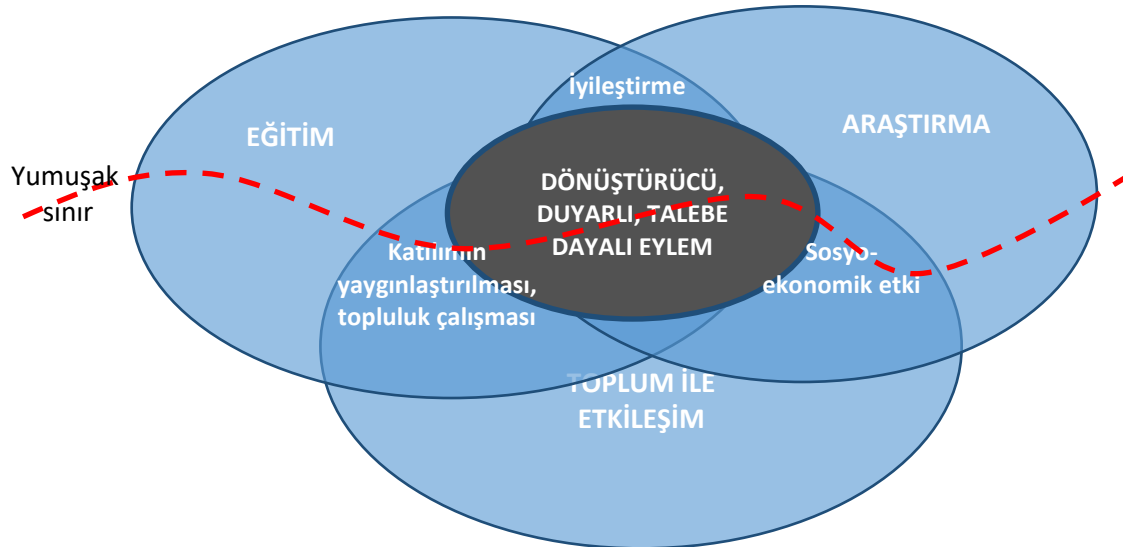

Şekil 2. Girişimci-Yenilikçi Üniversitenin Kavramsal Modeli
Kaynak: Guerrero ve Urbano, 2010: 47.

Şekil 2’de görüleceği üzere üniversite girişimciliği, çevresel ve iç etmenlerin bir işlevi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda üniversite girişimciliği, belirli faaliyetlerinin belirli araçlarla uygulamaya geçirilmesine dayanmaktadır. Çevresel etmenler olarak tasnif edilen araçlar, “girişimcilik destek faaliyetleri”, “girişimcilik eğitimi”, “teknoloji transferi”, “yeni firma kurulması” ve “girişimcilik uygulamasının çevresel bağlamı” başlıkları altında toplamak mümkündür. Bu modele göre, girişimcilik destek faaliyetleri kapsamında girişimcilik eğitimi önemli yer tutarken, girişimciliğinin uygulamaya geçirilmesinde teknoloji transfer ofisi, yeni şirketin kurulması ve üniversitenin girişimci ekosistemini oluşturan unsurlarla etkileşimini sağlayan yapılar girişimci-yenilikçi üniversitenin oluşumunu sağlamaktadır (Barbak vd., 2016: 73).

3.5. Goddard’ın Toplum Etkileşimli Üniversite Modeli

Goddard ve Vallance (2013) üniversitelerin bölgesel kalkınmada katkıda bulunabileceği dört temel alan üzerinde durulması gerektiğini ifade etmektedir. Şekil 3 bu alanları göstermektedir.

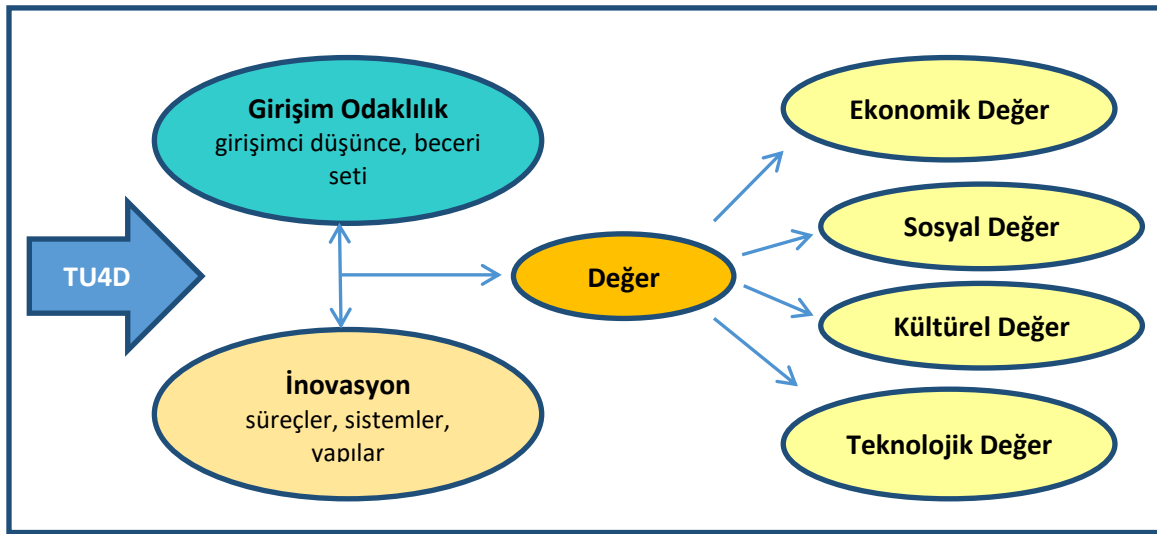

Şekil 3. Toplum Etkileşimli Üniversite
Kaynak: Goddard ve Vallance, 2013: 11.

Şekil 3'te görüldüğü üzere üniversiteler eğitim, araştırma ve toplum etkileşim faaliyetleri ile bölgesel sosyo-ekonomik katkısı hedeflenmektedir. Buna göre araştırmalar ile özel sektörün gelişimini desteklemek, eğitim ile bölgesel beşeri sermayenin ve yeteneklerin gelişimine katkıda bulunmak, kültürel gelişim ve yenileme ile sosyal adaletin geliştirilmesi üniversitelerden beklenenlerdir.

3.6. Dublin Teknik Üniversitesi Modeli

2015 yılında Dublin Teknik Üniversitesi bünyesinde bir araştırma grubu tarafından “Technological University for Dublin Modeli” (TU4D) geliştirilmiştir (Jameson ve O'Donnell, 2015: 6). Geliştirilen modelde, girişimci üniversitesinin, iç kaynaklarının ve kapasitelerinin çeviklik, esneklik ve reaksiyon becerisi yoluyla dış çevrelerine ve paydaşlarının ihtiyaçlarına uyarlanabileceği konusunda tutarlı bir bağlam sunduğunu savunulmaktadır. Model, OECD Girişimci-Yenilikçi Üniversite Kılavuz Rehberi (2012) ana hatlarını ve bileşenlerine dayandırılmıştır.

Şekil 4. Dublin Teknik Üniversitesi Modeli (TU4D)

Kaynak: Jameson ve O'Donnell, 2015: 6.

Şekil 4'te görüldüğü gibi girişimci organizasyonların ortak bir teması, değerlerin *ekonomik, toplumsal, kültürel* veya *teknolojik* olarak tanımlanabileceği inovasyon yoluyla değer yaratılmasıdır. Çalışma Grubu, girişimci üniversitesi hakkındaki literatürü göz önüne alırken, TU4D'yi inovasyon yoluyla “değer” yaratan bir organizasyon olarak kavramsallaştırmayı yararlı bulmuştur. TU4D'nin başarılı bir girişimci üniversitenin temel özellikleri olan davranışsal (girişimcilik) ve süreç (inovasyon) unsurlarının benimsenmesi yoluyla kamu değeri yaratabileceği bir üst düzey süreç gösterilmeye çalışılmaktadır. Model, TU4D'yi paydaşların belirlediği değer yaratan bir altyapıyı sağlayan girişimci ve yenilikçi personelin belirlediği bir organizasyon olarak öngörmektedir.

Tablo 1. Organizasyon İlkeleri ve Organizasyonel Tasarımına Etkileri

No	İlkeler
1	Bütün personelin kararlaştırılmış bir vizyona katılması
2	- Zihin seti - (duyarlı, çevik, esnek, olanak sağlayan, yenilikçi, güçlendirilmiş, yapabilecekler / yapabilecekler) ve - Beceri seti (destek sistemleri, KG, finans, İK, koordinasyon ve raporlama); - Teslimat - duyarlı, esnek, yenilikçi, proaktif, etkileyici ve paydaşlarımızın ihtiyaçlarına uygun
3	TU4D, ek gelir akışları yoluyla binada kendi özerkliğine sahip olma konusunda girişimci olmak istiyor
4	Paydaşlarla derin ve sürdürülebilir ilişkiler geliştirin ve en yüksek etik uygulama ve kurumsal sosyal sorumluluk standartlarını uygulayın.
5	Çok meşgul bir öğrenci deneyimi yaratın ve sunun
6	Sorumluluk, yetki, hesap verebilirlik ve şeffaflığa sahip bağlılığa dayalı organizasyon
7	Çapraz disiplin sistemleri / ağları ile güçlü bir disiplin tabanı üzerine inşa edilmiştir
8	Hem içinde hem de dışında organik ağların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi
9	Etkinleştirici bir profesyonel hizmet ve altyapı oluşturulması

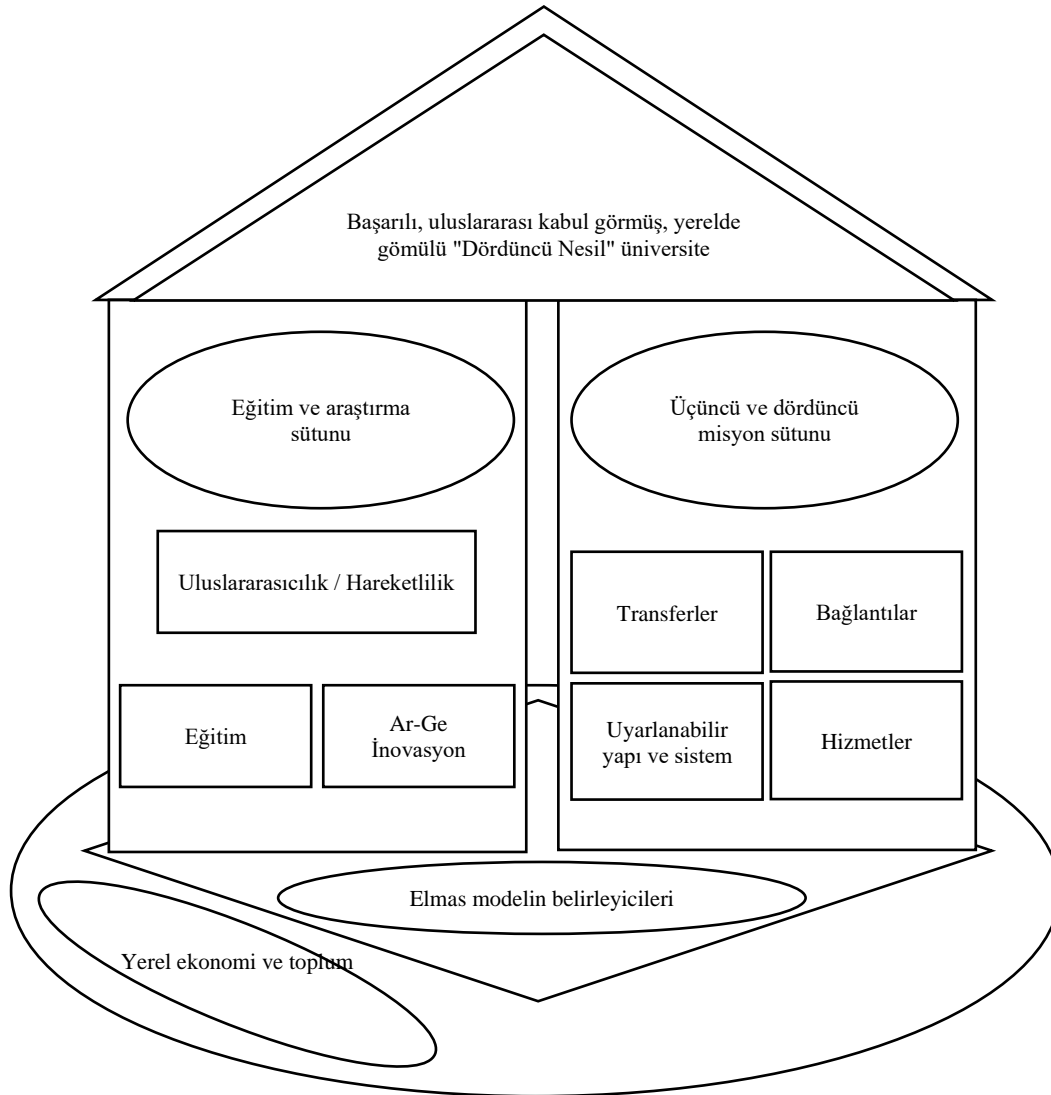
10	Ulusal ve uluslararası bağlamda personel ve öğrenci geliştirmek.
11	Özel Girişimcilik Katılımı uzmanlığının konuşlandırılması: - Eşgüdümlü katılım faaliyetlerini teşvik etmek ve - Katılım faaliyetlerinin görünürlüğünü artırmak Doğru ve zamanında iş zekası sağlayarak uygun veri kayıt, yönetim ve raporlama mekanizması geliştirmek
12	Doğrudan ekonomik gelişme ve yenilik için bölgemize bağlılık - Kurumsal yaratma ve geliştirme için bir motor - İnovasyon Eko Sisteminin bir HUB - Geliştirme hizmetlerinin entegratörüne
13	Risk toleranslı bir öğrenen organizasyon oluşturun

Kaynak: Jameson ve O'Donnell, 2015: 6.

Endüstri, iş dünyası ve İşveren federasyonundan oluşan çalışma grubu, girişimci bir üniversitenin gelişimini desteklemek için aşağıdaki ilkeleri ve örgütsel yansımalarını geliştirmiştir. Tablo 1'de görülen ilkeler, Dublin Teknik Üniversitesi'nin, kurum ve kuruluşları arasındaki işbirliği koşulları çerçevesinde geliştirilmiştir.

3.7. Lukovics ve Zuti'nin Dördüncü Nesil Üniversite Elmas Modeli

Dördüncü nesil üniversiteler olgusu ile ilgili bir temel çalışma olarak da kabul edilen Lukovics ve Zuti (2013)'nin *"Successful universities towards the improvement of regional competitiveness: „Fourth Generation” universities”* adlı çalışmasıdır.

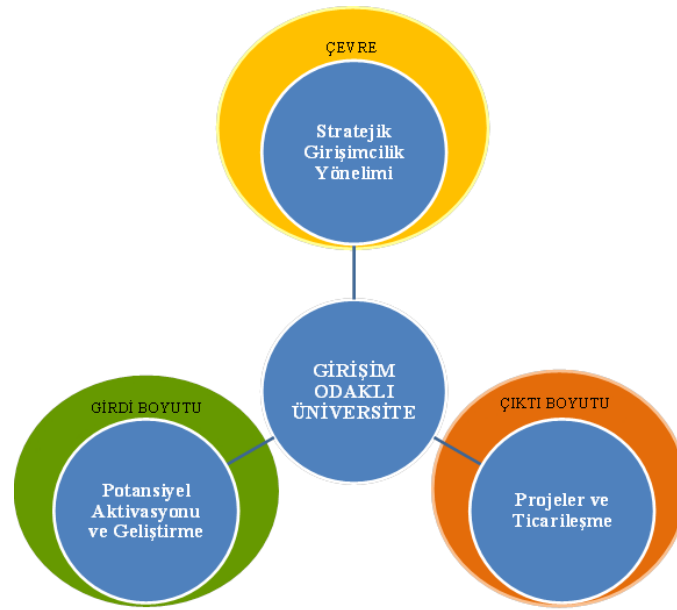
Şekil 5. Lukovics ve Zuti'nin Dördüncü Nesil Üniversite Elmas Modeli

Kaynak: Lukovics ve Zuti, 2015: 45.

Şekil 5'te görüldüğü gibi Lukovics ve Zuti çalışmasında üniversitelerin işlevlerini iki ana sütun üzerine inşa etmektedir. İlk sütun, “Eğitim ve araştırma” sütunudur. Bu sütun (1) öğrenci ve araştırma hareketliliği, (2) zengin eğitim programı portföyü, (3) yenilikçilik ve (4) küresel üniversite olmayı sağlayacak performans ve parametreler içermektedir. Diğer sütun “Üçüncü misyon” olarak isimlendirilmektedir. Bu sütunun unsurları ise, (1) bilgi ve teknoloji transferi, (2) ulusal ve ulusal arası bağlantılar, (3) uyum sağlamayı kolaylaştıran esnek yapı ve sistem ve (4) yerel ekonomiyi destekleyecek hizmetlerdir (Lukovics ve Zuti, 2013: 9).

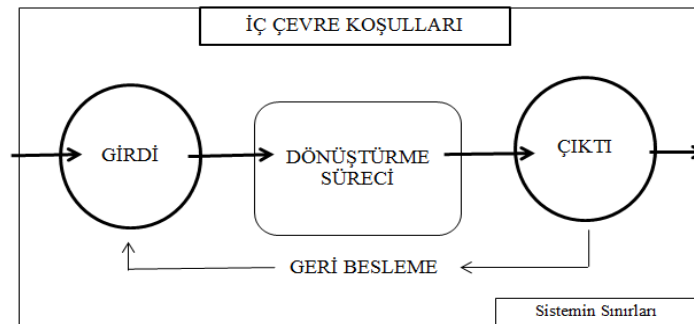
3.8. Girişim Odaklı Üniversite Modeli

Araştırmanın kuramsal çerçevesinin anlaşılması için çalışmanın bu kısmında, Koyuncuoğlu ve Tekin (2019) tarafından geliştirilen teorik bir yapıya yer verilmiştir. Araştırmacıların çalışmaları sonucunda ulaştıkları teorik yapı (Girişim Odaklı Üniversite Modeli – kısa adıyla GOM) aşağıda sunulmuştur (Şekil 6).

Şekil 6. Girişim Odaklı Üniversite Modeli
Kaynak: Koyuncuoğlu ve Tekin, 2019: 26.

Şekil 6'da görüldüğü gibi model, üniversite stratejik girişimcilik yönelimi (İç Çevre Koşulları boyutu), potansiyel aktivasyonu ve geliştirme (Girdi boyutu) ile projeler ve ticarileşme (Çıktı boyutu) olarak isimlendirilen tematik alanlardan oluşmaktadır. Koyuncuoğlu ve Tekin (2019) araştırmalarında sistem - süreç yaklaşımını dikkate almışlardır. Dikkate alınan üniversite sisteminin süreci aşağıda sunulmuştur (Şekil 7).

Şekil 7. Girişim Odaklı Üniversite Süreci
Kaynak: Koyuncuoğlu ve Tekin, 2019: 19.

Şekil 7’de görüldüğü gibi süreç temelli Girişim Odaklı Üniversite sistemi, iç çevre koşulları, girdi, çıktı ve geri besleme elemanlarından oluşmaktadır. Sistemin kendi içinde sınırları bulunduğundan sistemin iç çevresinden söz etmek mümkün olup bir yerde üniversite yönetiminin tutumunu yansıttığını ileri sürmektedirler. Araştırmacılara göre iç çevre koşulları, fiziki, kültürel vb. koşulları kapsamaktadır. Araştırmalarında girişimci-yenilikçi üniversite sisteminin girdi faaliyetleri, fikirlerin hayata geçirilmesinde ihtiyaç duyulan eğitim, danışmanlık ve destek faaliyetleri vb. girdi niteliğindeki faaliyetler olarak kabul edilmiştir. Öte taraftan sistemin çıktı faaliyetlerini, dönüştürme sürecinin tamamlanmasıyla eğitim almış öğrenciler, fikirlerin projelere veya ticarileşen ürünlere dönüşmesi vb. çıktı niteliğindeki faaliyetler olarak tanımlamışlardır. Geçişlerin bulanık olması nedeniyle, girişimci-yenilikçi üniversitenin dönüştürme süreci kendiliğinden gerçekleşen doğal bir süreç olarak kabul edildiğinden dönüştürme süreci araştırmada kapsam dışı bırakılmıştır. Koyuncuoğlu ve Tekin (2019) araştırma kapsamında üniversite sürecinin iç çevre koşulları, girdi faaliyetleri, çıktı faaliyetleri ve geri besleme boyutunu incelemiştir. Buradan hareketle veriye dayalı bir model oluşturmuşlardır. Aşağıda sunulan şekilde geliştirilen teorik yapıya ait temaların kategorileri ifade edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Girişim Odaklı Üniversite Modelinin Tema Kategorileri

İç Çevre Koşulları / Stratejik Girişimcilik Yönelimi	Girdi / Potansiyel Aktivasyonu ve Geliştirme	Çıktı / Projeler ve Ticarileşme
<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik girişimci düşünme • Stratejik yapılanma • Stratejik girişimcilik kültürü • Gelişim • Denetim ve geri bildirim 	<ul style="list-style-type: none"> • Farkındalık faaliyetleri • Eğitim faaliyetleri • Teşvik faaliyetleri • Destek faaliyetleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Projeler • Tezler • Sınai ve fikri mülkiyet hakları • Ticarileşme • İşbirliği ve etkileşim • Ödüller

Kaynak: Koyuncuoğlu ve Tekin, 2019: 26.

Tablo 2’de görüldüğü gibi geliştirilen teorik yapı üç sütundan oluşmaktadır. Birinci sütunda, üniversitenin iç çevre koşulları ifade edilmektedir. İkinci sütun, girişimci-yenilikçi üniversitenin girdi faaliyetlerinden oluşmaktadır. Girişimci-yenilikçi üniversitenin çıktı boyutu ise, yapının üçüncü sütunu altında konumlandırılmıştır. Üniversitelerin iç çevre koşulları incelendiğinde, girişimcilik ve yenilikçilik alanlarının stratejik olarak konumlandırıldığı ve denetim ve geri bildirimden oluştuğu görülmektedir. Girişimci-yenilikçi üniversitelerin girdi boyutu altında farkındalık, eğitim, teşvik ve destek faaliyetleri kategorize edildiği görülmektedir. Üniversitelerin çıktı boyutu ise, projeler ve ticarileşme alanlarıyla ilgilidir.

Üniversite değerlendirme aracı olarak tasarlanan girişim odaklı üniversite modeli, girişimci-yenilikçi üniversitelerin toplumla etkileşim halinde olması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla üniversite-sanayi işbirliği, üniversite-sivil toplum kuruluşları veya üniversite-üniversite işbirlikleri ile topluma değer yaratılacağı ileri sürülmektedir. Bu nedenle yapılmış bir işbirliğinin üniversitelerin bir çıktısı olarak değerlendirilmektedir. Girişimci-yenilikçi üniversiteleri ile üçüncü nesil üniversitelerden ayıran özelliklerden bir tanesi, sadece ticarileşmeye odaklanmamış olmasıdır. Girişimci-yenilikçi üniversitelerden beklenen, toplumun sorunlarında çözüm üretmeleri ve sosyal etkileşimlerinde bulunmalarıdır. Diğer deyişle, girişimci-yenilikçi üniversiteler “toplum yararına” çalışmalıdır. Bu nedenle, projeler ve ticarileşme temasının altında “işbirliği ve etkileşim” kategorisi yer almaktadır. Bu kategorinin altında ise, üniversite-sanayi, üniversite-sivil toplum kuruluşları ve üniversite-üniversite işbirlikleri alt-kategorileri bulunmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Koyuncuoğlu ve Tekin (2019) çalışmalarında üniversitelerin değerlendirilmesine yönelik geliştirdikleri teorik yapıda, girişimci-yenilikçi üniversitelerin sistem sınırları içerisinde genel hatları açık ve net bir şekilde ifade etmişlerdir. Araştırmacıların çalışmalarında savundukları tez ve vurgulamak istedikleri husus; “Üniversite faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için, hangi üniversitenin ne kadar çıktısı olduğundan ziyade, hangi üniversitenin akademisyen ve öğrencilere yönelik girişimcilik ve yenilikçilik alanında en iyi koşulları sağladığı önemlidir.” Bu nedenle bazı araştırmacılar tarafından bu durum, “Girişimci Dostu Üniversiteler” ifadesi kullanıldığı görülmektedir (Tekin vd., 2017; Tekin vd., 2018). Bu nedenle, Koyuncuoğlu ve Tekin tarafından ortaya koyulan teorinin, Türkiye’deki üniversitelerin fonksiyonuna yönelik yeni bir bakış açısı kazandırabileceği düşünülmektedir.

Üniversitelerin öğrenci odaklı girişim odaklı üniversitelere dönüşmesinde üniversite yönetimlerine önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Her şeyden önce üniversiteler, güçlü liderlik ve iyi bir yönetim anlayışı sergilemelidirler. Bu, girişimci ve yenilikçi bir kültür geliştirmek için kritik öneme sahiptir. Pek çok üniversite misyon açıklamalarında “girişimcilik” ve “yenilikçilik” kelimelerine yer verirler, ancak unutulmamalıdır ki, girişimci-yenilikçi üniversiteler misyon açıklamalarında yer verilmesinin ötesinde daha fazlasını göstermelidirler. Başta üniversite yönetimleri olmak üzere yukarıdan aşağıya doğru üniversitenin tüm paydaşlarında bir yaklaşım değişikliğine gidilmesi gerektiği söylenebilir. Üniversite yönetimleri, öğrencilere yönelik bir ekosistem tasarlayabilirler. Üniversiteler, bu ekosistem hakkında tüm iletişim kanallarını kullanarak başta öğrenciler olmak üzere akademisyen ve personeli bu ekosistem hakkında bilgilendirmelidir. Öğrenciye en etkili ulaşma biçimi, derslerine giren akademisyenler üzerinden olmalıdır. Bu nedenle özellikle akademisyenler konuya duyarlılaştırılmalıdır. Üniversite eğitiminde, öğrenciye yalnız mesleki bilgi kazandırma, öğrenilen bilgileri uygulayabilme, profesyonel mesleki davranışlara sahip olmanın yanı sıra, özgür düşünebilme, güçlü bir kişilik ve şahsiyete sahip olma ve girişimci yetkinlik ve becerileri kazanmalarına yönelik programlar düzenlenmelidir. Öğrencilerin geneline yönelik girişimcilik eğitimlerinin yanı sıra, bir iş fikri olan ve gerçekten bir girişimci olma hayalindeki öğrencilere yönelik huni sistemi biçiminde özel programlar düzenlenmelidir. Bu programlarda iş fikri olan ve iş planı hazırlayan öğrencilerin yarışmalara katılmaları desteklenmelidir.

Ülkemizde son zamanlarda rektörlüğe bağlı girişimcilik bölümlerinin açıldığı gözlenmektedir. Girişimcilik konusunda iş fikri olan ve iş kurma niyetleri olan öğrenciler için sadece girişimcilğe giriş derslerin verilmesi yetersiz kaldığından bu öğrenciler profesyonelce tasarlanmış eğitim programlara yönlendirilmeli ve üniversitenin fiziki alt yapısından istifade etmelerine olanak tanınmalıdır. Girişimci-yenilikçi üniversiteler, öğrencilerine, mezunlarına ve çalışanlarına bir iş kurmayı kariyer seçeneği olarak görmeleri konusunda yardımcı olmalıdır. Bir iş kurmayı hedefleyen öğrenciler, girişimcilik konusunda gerekli becerileri geliştirerek hazırlanmalı, bunun yanı sıra fikir üretmek, fizibilite çalışmaları ve en önemlisi ilgili ekip üyelerini bulmak ve erişmek isteyenlerle uygun finans olanaklarının bulunması ve ilişki ağlardan faydalanılması konularında desteklenmelidir. Akademisyen veya uzmanlar tarafından yürütülen danışmanlık ve mentörlük faaliyetlerinin artması için gerekli teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.

Öğrencilerin teknoloji alanındaki ilgisini artırmak ve bu alanda çalışmalarını teşvik etmek konusunda da üniversitelere önemli görevler düşmektedir. Üniversite öğrencilerinin teknoloji alanındaki farkındalığını artırmaya yönelik teknoloji toplulukları önemli rol oynayacaktır. Süleyman Demirel Üniversitesi’nin Ağ ve Teknoloji Odaklı Uygulamalı Girişimcilik projesi kapsamında uygulanan çalıştaylar vb. etkinlikler farkındalık ve teşvik faaliyetleri için iyi bir örnek teşkil etmektedir. Üniversitelerin teknoloji alanında özel eğitim programları düzenlemesi ve teknoloji park gibi fiziki alt yapılarının öğrencilerine kapılarını sonuna kadar açması öğrencileri teknoloji alanında girişimlerde bulunmasını teşvik edecektir. Ayrıca üniversiteler, dijital dönüşümün sunduğu fırsatlardan en iyi şekilde faydalanmalı ve dijital teknolojileri kilit bir unsur olarak

değerlendirmelidir. Üniversiteler, yenilikçiliği ve girişimciliği desteklemek için alt yapısına dijital teknolojileri entegre etmeli ve dijital kabiliyetlerini artırmaları önerilir.

Üniversitelerin işbirliğinden doğan bilgi alışverişi, eğitim ve araştırmanın yanı sıra bölgesel gelişim ve organizasyonel yenilik için önemli bir katalizatördür. Toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınması için bilginin üretilmesi, yaygınlaştırılması ve kullanılması konusunda teşvik edilmesi “üçüncü misyon” içeren sürekli bir süreçtir. Bu bağlamda üniversiteler, iç ve dış ilişki ağlarını güçlendirmeli, yerel işbirliklerine yönelmeli, diğer üniversiteler ile işbirliğinde bulunmalıdırlar. Bunun en iyi yolu, işbirliğini yürüten öğrencilerinin ve öğretim üyelerinin teşvik edilmesi ve desteklenmesidir. Girişimci-yenilikçi üniversiteler, işbirliği, bilgi alışverişi ve toplum için değer yaratma konularında motivasyonlarını arttırmalıdır. Ayrıca girişimcilik yarışmaları konusunda üniversiteler, öğrencilerinin yarışmalara katılmalarını teşvik etmeli ve desteklemelidir. Yarışmalar girişimcilik konusunda farkındalık artırıcı unsurlar içerdiği ve yeni işbirlikleri için fırsatlar doğurduğu söylenebilir.

Bireysel girişimcilikte kişilik özelliklerinin önemli olduğu görülmüştür. Bu kapsamda üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin kendi kişilik ve özelliklerinin farkına varmalarını sağlayıcı psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ağırlık verilebilir. Kişilik özellikleri, girişimcilik yetkinlikleri konusunda seminer, konferans ve kişisel gelişim kursları düzenlenebilir. Üniversitelerde öğrencilerin bireysel girişimciliğini destekleyici proje ve çalışmalara ağırlık verilebilir.

Girişimci-yenilikçi üniversiteler, yakın zamanda Avrupa Komisyonu ve OECD tarafından geliştirilen bir ölçme aracını (HEInnovate) kullanmaları önerilir. Bu sayede eksik görülen yönler tespit edilebilir. HEInnovate, her tür yükseköğretim kurumu için bir öz-değerlendirme olanağını sağlamaktadır. Liderlik, personel ve iş bağlantılar gibi üniversitelerin faaliyetlerini değerlendirmeleri olanağını sunmaktadır. Ayrıca üniversitelerin atölye çalışmalarını ve diğer faaliyetlerini desteklemek amacıyla uygulamalı vaka çalışmaları da dâhil olmak üzere kapsamlı eğitim ve destek materyalleri sunmaktadır. HEInnovate, yükseköğretim ortamlarının girişimci ve yenilikçi doğasıyla ilgili bir dizi ifadeye karşı kendilerini değerlendirmek isteyen yükseköğretim kurumlarına yöneliktir.

Expand the dimensions below to read more

- Leadership and Governance
- Organisational Capacity: Funding, People and Incentives
- Entrepreneurial Teaching and Learning
- Preparing and Supporting Entrepreneurs
- Digital Transformation and Capability
- Knowledge Exchange and Collaboration
- The Internationalised Institution
- Measuring Impact

DOWNLOAD CONCEPT NOTE

Select one of the dimensions below to start a self-assessment

Şekil 8. HEInnovation'nin Değerlendirme Boyutları
Kaynak: <https://heinnovate.eu/en>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.

Şekil 8’de görüldüğü gibi HEInnovate öz-değerlendirme aracı sekiz alanı kapsamaktadır. Bunlar; (1) Liderlik ve yönetim, (2) Organizasyonel kapasite, (3) finansman, insan ve teşvikler, (4) Girişim odaklı öğretim ve öğrenme, (5) Girişimcileri hazırlamak ve desteklemek, (6) Dijital dönüşüm ve beceri, (7) Bilgi değişimi ve işbirliği, (8) Uluslararası kurum ve (9) Ölçüm etkisi. Avrupa Komisyonu ve OECD tarafından ortaklaşa geliştirilen model, sıralama ve kıyaslama yapmamaktadır. Üniversite yönetimleri kurumun girişimci-yenilikçi özelliğini öğrenmeyi sağlayan bir çevrimiçi ölçme aracıdır.

Özelde işletme bölümünden genelde ise tüm fakültelerden mezun olan öğrencilerin girişimcilik faaliyetleri ve bölümlerinin onların bu konuyla ilişkili beceri ve yeteneklerine etkilerinin ortaya konduğu çok değişkenli araştırmalar yapılabilir. Üniversitelerin buldukları bölgelerdeki girişimcilik faaliyetlerine katkısı konusunda alan araştırmaları yapılabilir. Kişilik özellikleri ve girişimcilik yetkinlikler arasındaki ilişkileri derinlemesine incelemeyi sağlayacak nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir. Yenilikçi ve girişimci üniversite kültürüne yönelik akademisyen, öğrenci ve diğer paydaşların görüşlerini de içeren eylem araştırmaları yapılması önerilir. Öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca katıldıkları girişimcilik yetkinliklerini geliştirme faaliyetlerinin belirlenmesi ve bu faaliyetlerin literatürde ortaya konmuş olan etkili girişimcilik programları ile ne düzeyde uyumlu olduğunun belirlenmesine yönelik karma modellenmiş araştırmalar yapılabilir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik ve toplumsal gelişme büyük oranda girişimcilerin omuzlarında yükselmektedir. Günümüz koşullarında sahip olduğu iş fikrini bir girişime dönüştürmek ve o girişimi yaşatabilmek önemli yetkinlikleri gerektirmektedir. Bu gerekliliklerin kişilik özellikleri, aile, sosyo-ekonomik koşullar gibi kısımları üniversite dışındaki faktörlerce oluşturulurken önemli bir kısmı ise üniversite eğitimi safhasında kazanılabilir. Üniversitelerin yürüttükleri eğitim öğretim faaliyetlerinin sonuçlarını sağlıklı değerlendirebilmeleri, yaptıkları işin etkinliğinin ölçümü ve bahsedilen gereklilikler açısından son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Arap, S. K. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken, Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Barbak, A., Burmaoğlu, S., & Esen, M. (2016). Araştırma üniversitesi olmak. H. Yalçın, M. Esen, S. Burmaoğlu, & M. F. Sorkun (Ed.), *Bilim, teknoloji ve inovasyon çağında araştırma üniversitesi olmak* (pp. 51-100). Ankara: Pegem Akademi.
- Benneworth, P. (2007). Seven samurai opening up the Ivory tower? The Construction of newcastle as an entrepreneurial university. *European planning studies* 15(4), 487-509.
- Bozkurt, Ö., Ergun, T., & Sezen, S. (1998). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Chrisman, J. J., Hynes, T., & Fraser, S. (1995). Faculty entrepreneurship and economic development: The case of the University of Calgary. *Journal of Business Venturing*, 10(4), 267-281.
- Clark, B. R. (1998). *Creating entrepreneurial university: Organizational pathways of transformation*. UK: Emerald Group Publishing Limited.
- Coşkun, H. E. (2018). Sanayi Neden Üniversite İle İşbirliği Yapar? *TSE Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, 32-35.
- Çetin, M. (2007). Bölgesel kalkınma ve girişimci üniversiteler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 217-238.
- Dill, D. D. (2003). Allowing the market to rule: The case of the United States. *Higher Education Quarterly*, 57(2), 136-157.
- Etzkowitz, H. (1998). The norms of entrepreneurial science: cognitive effects of the new university–industry linkages. *Research policy*, 27(8), 823-833.

- Etzkowitz, H. (2002). The triple helix of University – Industry – Government: Implications for policy and evaluation. *Swedish Institute for Studies in Education and Research Working Paper Series 2002-11*, Sweden: Stockholm.
- Etzkowitz, H. (2013). Anatomy of the entrepreneurial university. *Social Science Information*, 52(3), 486–511.
- Goddard, J., & Vallance, P. (2013). *The university and the City – Regions and Cities*. Regional Studies Association.
- Guerro-Cano, M. G., Urbano, D., & Kirby, D. (2006). *A literature review on entrepreneurial universities. An institutional approach*. 3rd Conference of Pre-communications to Congress, Business Economic Department, Autonomous University of Barcelona, Barcelona, 1-37.
- Guerrero, M., & Urbano, D. (2010). The development of an entrepreneurial university. *The Journal of Technology Transfer*, 37(1), 43-74.
- HEInnovate (2019). <https://heinnovate.eu/en>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.
- Jacob, M., Lundqvist, M., & Hellsmark, H. (2003). Entrepreneurial transformations in the Swedish university system: The case of Chalmers University of Technology. *Research Policy*, 32, 1555–1568.
- Jameson, J., & O'Donnell, P. (2015). The entrepreneurial university: A unifying theme for TU4Dublin? *Higher Education in Transformation Conference – Dublin 2015*, Dublin: Dublin Institute of Technology, 69-81.
- Koyuncuoğlu, Ö., & Tekin, M. (2019). Türkiye’de girişimci ve yenilikçi üniversitelerin gömülü teoriye göre değerlendirmesi ve bir model önerisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 41, 16-31.
- Lukovics, M., & Zuti, B. (2013). Successful universities towards the improvement of regional competitiveness: "Fourth Generation" universities. *Regional Integration*, 2013.08.27-2013.08.31, Palermo.
- Lukovics, M., & Zuti, B. (2015). New functions of universities in the XXI. Century: “Fourth Generation” Universities. *Transition Studies Review*, 22(2), 33-48.
- Odabaşı, Y. (2007). 21. yüzyıl’ın üniversite modeli olarak girişimci üniversiteler. C. C. Aktan (Ed.), *Değişim Çağında Yükseköğretim Global Trendler-Paradigmalar Yönelimler* (pp. 117-133). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Pawlowski, K. (2009): The ‘Fourth Generation University’ as a creator of the local and regional development, *Higher Education in Europe*, 34(1), January 2009.
- Powers, J. B. (2004). R & D funding sources and university technology transfer. What is stimulating universities to be more entrepreneurial? *Research in Higher Education*, 45(1), 1-23.
- Saklı, A. R., & Akdoğan Akbulut, H. T. (2017). Dünyada ve türkiye’de üniversitelerin tarihi gelişimi. A. R. Saklı (Ed.), *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri* (pp. 7-49). Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları.
- Sertlek, T. (1997). Bilim ve emek süreci. E. Akalın, H. Aydoğdu, & R. Saraoğlu (Ed.), *Bilim, Bilim Politikası ve Üniversiteler* (239-252). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Subotzky, G. (1999). Beyond the entrepreneurial university: The potential role of South Africa’s historically disadvantaged institutions. *In Reconstruction And Development International Review of Education*, 45(6), 507-527.

Tekin, M., Geçkil, T., & Koyuncuoğlu, Ö. (2017). Entrepreneurial universities index: A scale development study. *Macrothink Institute Business and Economic Research*, 7(2), 70-81.

Tekin, M., Geçkil, T., Koyuncuoğlu, Ö., & Tekin, E. (2018). Girişimci dostu üniversiteler indeksi ve bir model geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 138-150.

Top, S., Öner, A. (2008). İşletme perspektifinden sosyal sorumluluk teorisinin incelenmesi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 97-110.

Tuunainen, J. (2005). Contesting a hybrid firm at a traditional university. *Social Studies of Science*, 35(2), 173-210.

Wissema, J. G. (2014). *Üçüncü kuşak üniversitelere doğru* (2. Baskı), İstanbul, Özyeğin Üniversitesi Yayıncılık.

Yüksel, P. (2018). Girişimci ve yenilikçi üniversite modeli. *TSE Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, Mayıs 2018, 32-35.